Tweede Kamer der Staten-Generaal

2

Vergaderjaar 2025–2026

29 842 Biologische Landbouw

Nr. 48

BRIEF VAN DE MINISTER VAN LANDBOUW, VISSERIJ, VOEDSELZEKERHEID EN NATUUR

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 6 juli 2026

De vaste commissie voor Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur heeft mij verzocht om voor het zomerreces van 2026 een brief te sturen met daarin de stand van zaken ten aanzien van de uitvoering van het Actieplan «Groei van biologische productie en consumptie» (Kamerstuk 30 252, nr. 78). Daarnaast verzocht u mij om voor het zomerreces van 2026 een kabinetsreactie te sturen ten aanzien van het rapport «Iedere boer telt. Een verkenning van knelpunten en belemmeringen die koplopers ervaren bij de transitie naar een duurzamer landbouw- en voedselsysteem» van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO), het rapport «Toegankelijkheid financiële regelingen en regeldruk voor biologische boeren» van Bionext en Biohuis en het rapport «Samen schakelen voor biologisch – Ketenontwikkelvisie Biologische Landbouw naar 15% in 2030» van Schuttelaar & Partners (kenmerk 2026Z06840/2026D17885).

Het kabinet wil de consumptie van biologische en duurzame producten stimuleren en zet daarop in door het actieplan «Groei van biologische productie en consumptie» voort te zetten. Hieronder geef ik aan welke maatregelen zijn genomen in het kader van dit actieplan, sinds de brief van 7 juli 2025 (Kamerstuk 29 842, nr. 46).

Over de motie Bromet die de regering verzoekt een versnellingsplan biologische landbouw op te stellen teneinde het 2030-doel voor de biologische landbouw te behalen en daarbij actief in te zetten op de omschakeling naar biologische landbouw in de gebiedsgerichte en zoneringsaanpak bent u geïnformeerd in de brief van 26 juni 2026 «Weer ruimte voor boer, natuur en bouwen». Deze maatregelen zullen worden toegevoegd aan het actieplan «Groei van biologische productie en consumptie». In de tussentijd worden de ontwikkelingen gemonitord en sta ik open voor suggesties om verdere stappen te zetten naar de 15% ambitie uit voornoemde actieplan.

kst-29842-48
ISSN 0921 - 7371
's-Gravenhage 2026

Ontwikkeling van het areaal biologische landbouw en de vraag naar biologische producten

Het biologisch landbouwareaal bedroeg op 1 juni 2026 103.535 hectare, inclusief de percelen in omschakeling. Dat is 5,8% van het totale landbouwareaal. Dit blijkt uit de gegevens van Skal Biocontrole. Gelderland heeft het grootste biologische areaal in Nederland, maar Flevoland heeft het hoogste percentage. Het aantal aangemelde landbouwbedrijven is toegenomen tot 2.308. Het aantal aangemelde bedrijven in de verwerking en handel is afgenomen van 3.058 naar 3.023, maar het aantal bedrijven in de categorie «verkoop aan consument» (denk aan supermarkten) en verkooplocaties is wederom gestegen. De Agro Vertrouwensindex (in opdracht van LVVN en a.s.r. real estate) laat zien dat biologische boeren in Nederland veel vertrouwen in hun bedrijf hebben[1].

Het trendrapport van Bionext[2] laat een positieve ontwikkeling van de Nederlandse biologische markt zien: de totale biologische omzet in retail komt uit op ruim 2 miljard euro, met een groei van circa 9% in 2025. Sterke stijgers zijn brood & banket, droge kruidenierswaren, vlees & vleeswaren en verse zuivel. Ten opzichte van het laatste kwartaal van 2025 is de omzet van biologische waar in het eerste kwartaal van 2026 ongeveer gelijk gebleven[3]. De cijfers laten zien dat steeds meer consumenten bewust kiezen voor duurzaam biologisch geproduceerd voedsel. Tegelijk blijkt uit onderzoek naar het gedrag van consumenten en hun aankoopintenties dat er nog werk aan de winkel is[4].

Voortgang uitvoering actieplan

Pijler 1. Meer biologische consumptie en een grotere afzetmarkt

Er is al veel in gang gezet om de afzet van (Nederlandse) biologische producten te vergroten. Een aantrekkelijke markt is immers een belangrijke drijver voor areaalgroei. Vanuit het actieplan wordt naar een gebalanceerde groei van markt én areaal in Nederland gestreefd, met oog voor het verdienvermogen van de agrariër.

Bekendheid van biologische producten en het biologische keurmerk vergroten

– De consumentencampagne «Biologisch. Met aandacht voor mens, dier en natuur» loopt van 2024 t/m 2027. Het doel van de campagne is het vergroten van de bekendheid van het EU biologische keurmerk onder consumenten en het (in)direct stimuleren van de afzet van biologische producten. In 2024 is een campagne ontwikkeld voor biologisch voedsel, welke in het voor- en najaar werd getoond. In 2025 is de campagne herhaald en deels geoptimaliseerd. Deze is ook gebruikt voor het voorjaar van 2026 (mei). Ketenpartners (retail) konden hier op aanhaken met eigen uitingen. Daaraan is gevolg gegeven door de vijf grootste supermarkten. Ook zijn er verdiepende artikelen in kranten en tijdschriften gepubliceerd, podcasts gemaakt en is ingezet op social media. Het campagne-effectonderzoek 2025 laat zien dat de doelgroep beter weet hoe ze het biologisch keurmerk kunnen herkennen.
– In opdracht van LVVN is in 2024 een verkenning uitgevoerd naar de invulling van inspiratiedagen om biologische landbouw breder onder de aandacht te brengen van marktpartijen. Daaruit is onder meer

[1] https://agrimatie.nl/Default.aspx?subpubID=2524
[2] https://bionext.nl/assets/Trendrapport-2025.pdf
[3] https://www.staatvanbiologisch.nl/indicatoren/assortiment-biologisch-in-supermarkten/
[4] https://www.staatvanbiologisch.nl/biomarktmeter-consument/

gebleken dat de inzet van beurzen en netwerkbijeenkomsten belangrijke instrumenten zijn om de zichtbaarheid van het biologisch keurmerk en de rol van de overheid om biologisch te stimuleren te vergroten. Met de inrichting van stands op de PlantFWD- en de Private Label Manufacturers Association (PLMA) beurzen zijn in 2025 goede ervaringen opgedaan. In 2026 is dit gecontinueerd en aangevuld met de Dutch Food Week, Gastvrij Rotterdam en Gastronomica.
– Ook was ik aanwezig op de BioBeurs in Apeldoorn, waar ik ondernemers heb gesproken en kennis heb genomen van de positieve energie in deze sector. RVO verzorgde op de Biobeurs een stand, waar bezoekers onder meer terecht konden voor persoonlijk advies en uitleg over actuele subsidies en regelgeving.

Het vergroten van de vraag naar biologische producten

Hieronder volgen de acties gericht op de retail, foodservices, verwerking en handel, trends in de markt, bioregio's, internationale handel, schoolfruit en sierteelt.

Retail

– Een aantal supermarktketens heeft doelstellingen geformuleerd op de omzet of volume van biologische aardappels, groente en fruit (AGF). Over de voortgang heeft Questionmark[5] in 2025 gerapporteerd. Een aantal heeft de doelstelling (bijna) gehaald. De omzet op AGF is in 2025 met 7,4% gestegen naar € 88,6 mln[6]. Ik ben blij met deze groei. Ik verwacht dat de supermarkten hun doelstellingen gaan halen, maar het is duidelijk dat extra stappen nodig zijn.
– De doelstellingen op biologisch in de vijf grootste vijf Nederlandse supermarktformules zijn:
  • Albert Heijn: na het bereiken van de doelstelling op 10% biologisch in het aardappelen, groente en fruit (AGF) segment in 2025, is de doelstelling in januari 2026 verhoogd naar 10% bio omzet van eigen merkproducten
  • Jumbo: volumedoelstelling op AGF in 2026 minimaal 8% en in 2027 minimaal 10%
  • Plus: 6% bio omzet in 2026
  • Lidl: verdubbeling omzet AGF in 2026
  • Aldi: geen doelstellingen, doet wel mee in de campagneweken LVVN.
– Bij sommige retailers is op bepaalde producten ingezet op een vervangingsstrategie. Dit draagt bij aan lange termijnafspraken in de keten en biedt boeren meer garanties. Dit geldt bijvoorbeeld voor een aantal koolproducten bij Albert Heijn, seizoenaardbeien bij Lidl, en diverse producten bij Plus retail. Plus heeft de vervanging van het eigenmerk melk met biologisch helaas weer terug moeten draaien vanwege te lage opbrengsten.
– Questionmark en de Robin Food Coalition hebben in samenwerking met LVVN eind januari 2026 een werksessie met retailers en zuivelbedrijven georganiseerd om met hen te verkennen of zij doelstellingen willen formuleren voor biologische zuivel en kaas in hun assortiment. Hierover wordt contact gehouden met de bedrijven. Albert Heijn heeft zuivelpartner Royal A-Ware opdracht gegeven om op zoek te gaan naar biologische boeren en omschakelaars, omdat er vraag is uit de markt. Zuivelverwerker Farm Dairy heeft aangekondigd in verwerking van biologische zuivel te stappen om dezelfde reden. De verwachting is dat

[5] https://dashboardduurzaamheid.nl/biologische-producten/#Doelstelling%20biologische%20producten_15990
[6] https://bionext.nl/assets/Trendrapport-2025.pdf

meerdere supermarktorganisaties dit jaar nieuwe ambities op biologisch gaan communiceren, met focus op de zuivel categorie.
– In maart 2026 deed de Consumentenbond onderzoek naar de prijzen van 166 biologische producten bij 13 supermarkten, waaronder 2 biologische supermarkten. De productenlijst bevatte veel groente en fruit (56 producten), aangevuld met onder meer vlees, zuivel, koffie en thee. Uit het onderzoek bleek dat biologische producten gemiddeld 66% duurder zijn dan de niet-biologische variant. Daar zat veel variatie in, sommige waren veel duurder, maar er zijn ook producten waar het prijsverschil klein is, of die zelfs alleen biologisch werden aangeboden. In het onderzoek zijn ook de bio-speciaalzaken meegenomen, waar de prijzen van producten het hoogste liggen. Het ministerie gaat in gesprek met supermarkten over de prijsverschillen.

Foodservice

– De focus op het verzilveren van groeikansen voor biologisch in het cateringkanaal is in de eerste helft van 2026 vooral gericht op biologisch in de zorgsector. Na presentaties over de kansen van biologisch in de zorg op de Biofach, Plant FWD en de Biobeurs is een groep koplopers van 5 ziekenhuizen samengesteld. Voor deze groep koplopers werd 19 en 20 mei een 2-daagse werkbezoek naar Kopenhagen georganiseerd met presentaties over de Deense werkwijze om het aandeel van biologische producten in de zorg te doen groeien. In juni werd een strategie voor de groei van biologisch in de Nederlandse zorgsector gepresenteerd, waarna de uitvoering direct is gestart. Cateringbedrijven worden gestimuleerd om het aanbod van biologische producten in bedrijfsrestaurants te vergroten door onder andere meer samen te werken op de inkoop van biologische producten. Voor de groei van biologisch in de horeca wordt ingezet op een intensieve samenwerking met een groep koplopers van bio in de horeca. Met hen wordt onder andere de behoefte en kansen voor een horeca bio keurmerk verkend om zo de zichtbaarheid en verwaarding van biologisch in horeca te verbeteren. Om de brede middengroep van restaurants te informeren over de mogelijkheden van biologisch zal RVO/LVVN in september met een stand op Gastvrij Rotterdam zichtbaar aanwezig zijn.
– In december 2025 zijn de doelen voor de inkoop van voedsel door de rijksoverheid in het Categorieplan Consumptieve Dienstverlening (hierna: categorieplan) vastgesteld, met daarin de ambitie om conform het routeplan van CE Delft (Kamerstuk 36 600 XIV, nr. 9), toe te werken naar een inkooppercentage van 25% biologische producten. In lijn hiermee wordt gewerkt aan het in samenspraak met andere ministeries, uitvoerende instanties, inkoopjuristen, cateraars en producenten om de Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkoopcriteria (MVOI- criteriatool) stapsgewijs aan te scherpen.

Verwerking en handel

Partijen die actief zijn in de verwerking en handel van biologische producten vormen een essentiële schakel in de keten van primaire productie tot consument. In samenwerking met RVO worden doorlopend knelpunten in het biologisch ondernemen geïdentificeerd en waar mogelijk in samenwerking met marktpartijen opgelost. Zo wordt bijvoorbeeld ingezet op meer gebruik van biologische ingrediënten in levensmiddelen en zijn er gesprekken met fabrikanten om het biologisch aanbod van A-merken te vergroten. RVO neemt hierin de rol van ketenregisseur teneinde samenwerking in de keten te stimuleren.

Subsidieregeling Vabiola

Op 17 oktober 2025 is de regeling voor de subsidiering van samenwerkingsprojecten ten behoeve van het vergroten van de afzet van biologische landbouwproducten «Vabiola» gepubliceerd[7]. Voor de eerste openstelling was € 3,7 mln beschikbaar. De regeling was na de openstelling op 2 februari al snel overtekend; er zijn in totaal 66 aanvragen ingediend samen voor ongeveer € 19.3 mln. In het licht van het amendement Grinwis en Bromet (Kamerstuk 36 800 XIV, nr. 29, d.d. 19 maart 2026) is het budget van de eerste openstelling opgehoogd naar € 11,7 mln[8]. RVO zet in om alle aanvragen zo snel mogelijk te beoordelen op onder andere impact, concreetheid, kwaliteit van het samenwerkingsverband en vernieuwing.

Bioregio's

Op 15 april 2026 is het Bioregio Netwerk Nederland gelanceerd. Dit nieuwe netwerk bestaat uit zes Bioregio's, dertien Bio-gemeenten (waaronder Amsterdam, Eindhoven, Land van Cuijk, Greidhoeke), een aspirant Bioregio van vier gemeenten en acht ondersteunende provincies. Samen zetten zij zich in om biologische landbouw en voeding lokaal te versterken. LVVN en RVO hebben twee landelijke coördinatoren aangesteld om de Bioregio's te ondersteunen. Daarnaast zal RVO een platform ontwikkelen waar de deelnemende gemeenten kennis en ervaring kunnen uitwisselen.

Internationale handel

De Nederlandse biologische sector zet de afgelopen jaren sterk in op internationale marktontwikkeling, met een duidelijke focus op nabije Europese groeimarkten. Vanaf 2023 vonden allerlei marktstudies, fact-finding missies en beursdeelnames plaats.

- Er loopt sinds 2025 een Partner in Business (PIB) programma voor Duitsland, één van de belangrijkste afzetmarkten voor Nederlandse ondernemers. LVVN heeft in samenwerking met het LVVN Attachénetwerk (LAN) en de ambassade in Duitsland een belangrijke rol gespeeld in de totstandkoming. Ondernemers worden door de overheid gesteund met promotie en matchmaking, kennisuitwisseling en netwerken en economische diplomatie.
- In februari 2026 werd voor het derde jaar op rij een NL paviljoen ingericht op de Biofach in Neurenberg, de grootste internationale biologische beurs voor business-to-bussiness ondernemingen. Twintig Nederlandse bedrijven hadden een stand op het NL paviljoen. Tevens was er een programma met onder andere (internationale) sprekers, bedrijven en provincies om biologisch aanbod in de foodservices te stimuleren. Het NL paviljoen werd zeer gewaardeerd. Het draagt bij aan de internationale zichtbaarheid van het Nederlandse bedrijfsleven én het beleid van de overheid. In 2027 wordt opnieuw een NL paviljoen ingericht.
- De marktstudie naar het Verenigd Koninkrijk (VK) leidde tot een eerste fact-finding missie naar Londen. Na een eveneens succesvolle fact-finding missie in december 2025 naar Frankrijk wordt gewerkt aan een PIB programma voor Frankrijk. Hier liggen kansen voor Nederlandse ondernemers om hiaten in de Franse productie in te vullen. In mei 2026 is een fact-finding missie naar Italië uitgevoerd.

[7] https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2025-33484.html
[8] https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2026-16118.html

Bovenstaande inzet zal resulteren in een op te stellen exportstrategie in 2026. Ook zal ik de huidige buitenlandse vraag en exportstromen breder in kaart brengen en op basis daarvan groeimogelijkheden identificeren op basis van marktanalyse en bestaande handelsafspraken.

EU-schoolregeling voor schoolfruit en schoolzuivel

In het schooljaar 2025/2026 is tien procent van de geleverde porties schoolfruit/-groente biologisch. Voor het schooljaar 2026/2027 verhoog ik het aandeel van 6 naar 10 van de 60 porties biologisch. Hiermee wordt versneld ten opzichte van het eerder ingezette groeipad om zo aan te sluiten op het Versnellingsplan biologische landbouw (zie brief «Weer ruimte voor boer, natuur en bouwen»). Een kwart van de geleverde schoolzuivel is reeds biologisch. Een groot deel van de scholen vindt het positief dat er ook biologische producten aan kinderen worden aangeboden.

Biologische sierteelt

De biologische sierteelt (bomen en struiken, planten, bollen, kamerplanten en boeketten) staat volop in de belangstelling. Gezien de interesse bij gemeenten en provincies om meer biologische bollen en perkgoed af te nemen (Kamerstuk 29 842, nr. 42) heb ik de toezegging gedaan om te verkennen wat de mogelijkheden zijn om een groter aandeel biologisch plantgoed en biologische bloemboeketten in te kopen binnen de overheid. U bent daarover met de brief van 7 juli 2025 geïnformeerd. Eind 2025 zijn twee tijdelijke verkenners aangesteld om inkopers bij het rijk, provincies en gemeentes te informeren over biologische producten, te inventariseren welke belemmeringen en kansen worden ervaren en de inkopers in contact te brengen met aanbieders van biologisch. Daarnaast wordt momenteel onderzocht of het mogelijk is om de criteria die gericht zijn op maatschappelijk verantwoord inkopen (MVI) criteria aan te passen, waarbij biologisch als gunningscriterium meegenomen zou kunnen worden. Tot slot heb ik Bionext gevraagd om een voorstel voor een strategie te doen om deze sector verder te laten groeien. Daar worden experts uit de hele keten bij betrokken. Dit wordt na de zomer opgepakt.

Pijler 2. Meer biologische productie

Voor de groei van de primaire biologische productie in Nederland is een plantaardige en een dierlijke strategie uitgewerkt. Deze zijn complementair en kunnen niet afzonderlijk van elkaar worden beschouwd. Ze hangen bovendien samen met de marktstrategie die is gericht op meer biologische consumptie en een grotere afzetmarkt. Vraag en aanbod moeten immers gelijk opgaan. Met de aanpak wordt ook invulling gegeven aan de bij pijler 1 genoemde motie Vedder c.s. (Kamerstuk 30 252, nr. 162), waarin de regering wordt ook verzocht zorg te dragen voor een goede balans tussen het toewerken naar de ambitie van 15% biologisch landbouwareaal en het verdienvermogen van de primaire sector.

Zuivelstrategie

In de dierlijke productiestrategie ligt de focus in 2026 op het behoud en groei van de biologische melkveehouderij. Naast de eerdergenoemde gesprekken met zuivelcoöperaties en supermarkten wordt samen met de provincies in 2026 gestart met de organisatie van inspiratie- en kennisdagen, waarbij gangbare melkveehouders zich ook kunnen laten informeren door hun biologische collega's. Daarbij richt ik me op de zones rondom N2000-gebieden.

Wegwijzer biologisch ondernemen

In 2025 heeft RVO de wegwijzer opnieuw uitgebreid en verbeterd. Ondernemers kunnen hier informatie vinden over de subsidieregeling Vabiola, bioregio's, ondersteuning bij omschakelingen, over subsidies en regelingen, wat biologische landbouw inhoudt, opleidingen, hoe te communiceren over biologisch en informatie over wat een biologisch product biologisch maakt.

Investeringsfonds Duurzame Landbouw

Uit het Investeringsfonds Duurzame Landbouw (IDL) worden achtergestelde leningen vertrekt aan boeren en tuinders die investeringen plegen om hun bedrijfsvoering integraal om- of door te schakelen naar een structureel duurzamere vorm. Aanvragers dienen hun plannen in welke door een onafhankelijke commissie van deskundigen worden beoordeeld op hun (wijze van) bijdrage aan onder meer stikstofemissiereductie, minder gewasbeschermingsmiddelen en biociden, minder broeikasgassen, betere bodem en verbetering van diergezondheid en -welzijn. Per maart 2026 is al ruim 55 miljoen aan IDL-middelen goedgekeurd voor de ondersteuning van 130 bedrijven. Het totaal aan investeringen van deze bedrijven beloopt een bedrag van ruim € 215 miljoen. Momenteel schakelt 50% van de bedrijven die een lening ontvangen om naar biologisch.

Grond

Beschikbaarheid en toegang tot betaalbare grond is een belangrijke voorwaarde voor de transitie van de landbouw. Dat geldt voor alle boeren. Daarbij komt dat het wenselijk is dat biologische percelen biologisch blijven en dat – waar mogelijk – biologische bedrijven en percelen zoveel mogelijk geclusterd worden om drift van gewasbeschermingsmiddelen die in de biologische landbouw niet toegestaan zijn, te voorkomen. In 2026 is intern verkend welke mogelijke (grond) instrumenten daarvoor zijn. Daarbij gaat het niet alleen om de herziening van de pachtwetgeving en de mogelijkheden van de overheid om biologische boeren voorrang te geven indien de grond in bezit van de overheid verpacht wordt, maar ook om bijvoorbeeld afwaardering van de landbouwgrond. Dit zijn maatregelen die ook in het kader van de stikstofaanpak en zonering worden uitgewerkt (zie brief «Weer ruimte voor boer, natuur en bouwen»).

Steeds meer publieke en private verpachters, waaronder het Rijksvastgoedbedrijf (RVB), Staatsbosbeheer, provincies, gemeenten en waterschappen, nemen biologisch mee in hun pachtuitgifte via duurzaamheidsscores, gebruiksvoorwaarden en het principe «bio blijft bio». Naast dat het RVB zorgt dat percelen die biologisch verpacht zijn die status blijven behouden, geeft het RVB bij geliberaliseerd pacht inschrijvers met een SKAL-certificaat een financieel voordeel van 30% bij inschrijving. Daarnaast wordt door het RVB jaarlijks ongeveer 10 procent van de in geliberaliseerde pacht uitgegeven grond als biologische landbouw uitgegeven. Dit alles conform de brief van de Minister van BZK van 13 juni 2024 aan de Tweede Kamer. Via het Netwerk Duurzame Pacht en de in ontwikkeling zijnde online werkplaats Duurzame Pacht worden goede voorbeelden actief gedeeld en kennisvragen opgehaald, zodat deze aanpak breder kan worden toegepast en verpachters en pachters van elkaar kunnen leren.

Pijler 3. Meer Kennis en Innovatie

BioMarktMeter

Om inzicht te krijgen in de marktontwikkeling van producten met het biologisch keurmerk heeft Wageningen Research op verzoek van LVVN een monitor opgezet die de marktontwikkeling van producten met een biologisch keurmerk in beeld brengt. Het aanbod door retail, foodservice en consumentenvraag worden periodiek in beeld gebracht. In 2025 was de eerste publicatie online, met onder andere de eerste consumenteninzichten over prijsperceptie, gedrag en aankoopmotieven. Deze monitor levert waardevolle informatie over groei van consumptie. De inzichten van de monitor zijn te vinden op de website www.staatvanbiologisch.nl

Monitor actieplan «Groei van biologische productie en consumptie»

Op www.staatvanbiologisch.nl staan ook de resultaten van de Monitor van de acties in het actieplan dat WR uitvoert op verzoek van LVVN. Na een nulmeting heeft de WR in 2025 de resultaten van eerste meting hier gepubliceerd. WR heeft op diverse indicatoren de stand van zaken opgehaald ten opzichte van de nulmeting, zoals bijvoorbeeld het aandeel biologisch areaal.

Doorontwikkeling

De biologische sector wil zich verder ontwikkelen om nog duurzamer te worden. Met financiering van LVVN zijn in 2026 de volgende onderzoeken opgeleverd, waarmee de sector aan de slag kan:

– Bionext en het Louis Bolk Instituut hebben verkend hoe de biologische landbouw nog natuurinclusiever kan worden. Dit heeft geresulteerd in het rapport «Aktiekompas Biologisch en Natuurinclusief», waarin diverse maatregelen staan beschreven om de natuurwaarde op biologische bedrijven te vergroten[9].
– De Vakbond voor Dieren heeft in samenwerking met het Louis Bolk Instituut, BioNext en de Vereniging voor Biologische Varkenshouders de praktijkervaringen met het terugdringen van biggensterfte in de biologische varkenshouderij samengebracht met de wetenschappelijke inzichten hierover. Dat heeft geleid tot de videoreeks «Vergroten biggenoverleving in vrijloopkraamloop» op YouTube met praktische handvatten voor boeren en een stalkaart over biggenoverleving[10].
– WUR heeft op verzoek van Nevedi en Bionext onderzoek gedaan naar de broeikasgasemissies van grondstoffen voor de biologische mengvoerproductie met behulp van een levenscyclusanalyse. Daar waren eerder geen gegevens over bekend. Dit heeft geresulteerd in het rapport «Greenhouse gas emissions of organic feed ingredients»[11].

Versnellingspoor

LVVN financiert een vierjarig kennisprogramma onder de noemer «Versnelling ontwikkeling biologische dierlijke en plantaardige productiesystemen» van het Louis Bolk Instituut (LBI) in samenwerking met onder andere Wageningen Research. Dit programma is gericht op de verdere ontwikkeling en innovatie van de biologische landbouw, in het bijzonder akkerbouw en melkveehouderij. In 2025 is met biologische ondernemers gekeken naar de knelpunten en kennisvragen, zijn verkennende onderzoeken gedaan en is gekeken naar bestaande kennis en lopende onder-

[9] https://bionext.nl/actiekompas-biologisch-en-natuurinclusief
[10] https://www.louisbolk.nl/projecten/vergroten-van-biggenoverleving-vrijloopkraamhokken
[11] https://edepot.wur.nl/715006

zoeken om te komen tot systeemonderzoek voor de doorontwikkeling van de sector. Op basis hiervan is in 2026 gestart met meerjarige systeemproeven voor de akkerbouw en melkveehouderij.

Veredeling en verbeteren aanbod zaden biologische groentegewassen

LVVN financiert naast het langjarige kennisprogramma Groene Veredeling, vanaf 2026 een onderzoeksprogramma van WR in samenwerking met LBI, om oplossingen te zoeken voor de technische problemen in de biologische zaadteelt van veldgroentegewassen. Met de kennis uit dit onderzoek kunnen de veredelingsbedrijven daarna verder aan de slag om de zaadteelt van een aantal basisgewassen te verbeteren, zodat er een breed en stabiel aanbod kan komen en er minder snel naar niet-biologisch zaad uitgeweken hoeft te worden. Er is gestart met een verkenning van de belangrijkste knelpunten.

Onderzoek in extensieve landbouw

Daarnaast zet LVVN in op verbetering van de samenwerking en uitwisseling van relevante kennis tussen diverse vormen van duurzame landbouw, zoals natuurinclusieve landbouw, regeneratieve landbouw en biologische landbouw. Biologische landbouw maakt onderdeel uit van het groeifondsvoorstel ReGeNL. Voor het verbeteren van de kennisuitwisseling is eind 2025 een verdiepingssessie georganiseerd en zijn afspraken gemaakt om de acties uit het actieplan «Groei van biologische productie en consumptie» en acties in het groeifondsvoorstel ReGeNL op elkaar aan te laten sluiten.

Gezondheid

In het najaar publiceert de Wageningen Research de resultaten van een meerjarig onderzoek van Wageningen Research, Universiteit van Utrecht en het Louis Bolk Instituut, naar de gezondheidseffecten van gangbaar en biologisch voer voor varkens. Ik zal de onderzoeksresultaten en een kabinetsreactie met de Tweede Kamer delen.

Onderwijs

- In opdracht van RVO/LVVN heeft een kwartiermaker in 2024–2025 geïnventariseerd wat middelbare en hogere beroepsopleidingen en vakscholen in Nederland aanbieden over biologisch in hun opleidingen. Op uitzonderingen na was het aanbod biologisch nog relatief klein in het onderwijs. Wel lijkt er draagvlak onder de scholen om hier meer in te gaan doen en zijn er al concrete ideeën om dit op te pakken, bijvoorbeeld om studenten te laten rekenen aan verdienmodellen. Het gaat hier niet alleen om biologisch, het is belangrijk dat studenten ook kennis maken met bijvoorbeeld regeneratief en natuurinclusief.
- In vervolg op het advies van de kwartiermaker is eind 2025 een «Biocoalitie Onderwijs» opgericht en is een trekker hiervan in 2026 aangesteld voor een periode van 4 jaar. De biocoalitie is een netwerk van onderwijsinstellingen (mbo en hbo), bedrijven en maatschappelijke organisaties die biologisch en regeneratief boeren inbedden in voedsel- en landbouwopleidingen om het onderwijs van teelt tot retail en horeca klaar te maken voor biologisch en natuurinclusief ondernemen. Scholen, boerderijen en ketenpartijen die zich aansluiten bij de coalitie worden ondersteund in netwerkvorming, kennisdeling en het opzetten van eigen plannen van aanpak. De biocoalitie gaat ook aan de slag met Leven Lang Ontwikkelen: het delen van actuele kennis tussen scholen, het bedrijfsleven en professionals in de praktijk.

Demonstratiebedrijven en experimenteerlocaties

In de periode 2023–2025 stond de GLB-projectsubsidieregeling demonstratieprojecten (Subsidiemodule Agrarische Bedrijfsadvisering en Educatie – SABE) jaarlijks open. Duurzame landbouwbedrijven die hun kennis en ervaring willen delen met andere landbouwers konden een subsidie aanvragen om een demonstratiebedrijf te worden. Zo wordt bijgedragen aan minder uitstoot en meer biodiversiteit. Ongeveer een derde van het aantal demonstratiebedrijven dat subsidie heeft ontvangen was biologisch. Verder zijn er ook demonstratiebedrijven die zich richten op regeneratieve landbouw en natuurinclusieve landbouw.

Begin 2025 was de openstelling van de subsidieregeling «Experimenteerlocaties» (SREL). Samenwerkingsverbanden bestaande uit boeren, wetenschappers en regionale stakeholders konden subsidie aanvragen voor het oprichten van experimenteerlocaties om samen te werken aan de doorontwikkeling van kennis- en innovatie voor een toekomstbestendige landbouw. In 2025 zijn er 3 experimenteerlocaties gehonoreerd. Geen van deze drie zijn biologisch. Van 7 mei tot en met 18 juni 2026 is de tweede openstelling van de subsidieregeling experimenteerlocaties. Een uitslag wordt in oktober verwacht.

Begin 2026 is het Nationaal Platform Agrarische Experimenteerlocaties van start gegaan. Hierin delen 12 regionale experimenteerlocaties gericht op vernieuwing en verduurzaming van de Nederlandse land- en tuinbouw, hun kennis en praktijkervaring om zo succesvolle innovaties op te schalen en de toepassing in de sector te versnellen. Binnen de aangesloten experimenteerlocaties speelt de transitie naar en de optimalisatie van biologische landbouw een grote rol. Aandachtsgebieden zijn onder meer het realiseren van een gezonde, weerbare bodem zonder chemische bestrijdingsmiddelen of kunstmest, natuurlijke en biologische plaagbestrijding en het versterken van de biodiversiteit in en rondom het boerenland.

Tot slot

Voorzitter, in de afgelopen drie jaar is hard gewerkt aan de uitvoering van het actieplan «Groei van biologische productie en consumptie». Nagenoeg alle acties zijn in gang gezet. Daarmee is al veel bereikt, hoewel nog niet alles in cijfers terug te zien is. Tegelijkertijd is duidelijk dat de ambitie van 15% in 2030 nog buiten bereik is. Zoals voorzien in het actieplan wordt in 2026 een tussentijdse beleidsevaluatie uitgevoerd en wordt in een werkconferentie met stakeholders op 23 september 2026 besproken wat er nog meer gedaan kan worden. Daarbij moeten we de internationale dimensie niet uit het oog verliezen, immers, Nederlandse ondernemers opereren in een internationale markt. De Europese Commissie is bezig met het opstellen van een nieuw EU Organic Action Plan. Ik zal daarbij aandacht vragen voor het gelijke speelveld en het creëren van goede marktkansen. De publicatiedatum is nog niet bekend, u zult hier op een later moment middels een BNC fiche over geïnformeerd worden.

Rapporten

Uw Kamer heeft mij verzocht om voor het zomerreces van 2026 een kabinetsreactie te sturen ten aanzien van een drietal rapporten.

Het rapport «*Iedere boer telt. Een verkenning van knelpunten en belemmeringen die koplopers ervaren bij de transitie naar een duurzamer landbouw- en voedselsysteem*» van RVO is in het najaar van 2025 aan

LVVN aangeboden. Het bevat 24 aanknopingspunten om de dienstverlening door de overheid aan koplopers te verbeteren, in reactie op een rapport van Caring Farmers. Deze koplopers zijn de eersten die nieuwe paden bewandelen en hebben vaak een kleine omvang en andere bedrijfsvoering. Vaak is het beleidsinstrumentarium hierop niet aangepast waardoor zij belemmeringen ervaren.

Het rapport «*Toegankelijkheid financiële regelingen en regeldruk voor biologische boeren*» betreft een inventarisatie door Biohuis onder biologische boeren en brengt in kaart van welke regelingen biologische boeren geen of minder gebruik kunnen maken, in navolging van de motie Bromet c.s. (Kamerstuk 36 410 XIV, nr. 47). Het rapport beschrijft 16 barrières op het gebied van GLB regelingen, leningen, belastingmaatregelen, en de ervaren lastendruk.

Beide rapporten doen concrete aanbevelingen om de administratieve lasten te verminderen en koplopers te ondersteunen. De rapporten zijn zeer behulpzaam bij onder meer het verminderen van overbodige en onnodige regels. LVVN neemt deze aanbevelingen mee, onder andere in de extensivering in de gebiedsgerichte aanpak en zonering (zie brief «Weer ruimte voor boer, natuur en bouw).

RVO brengt de mogelijkheden in kaart om de eigen dienstverlening te verbeteren. De eerste verbeteringen zijn inmiddels geïmplementeerd, zoals bijvoorbeeld het toevoegen van bepaalde gewascodes aan de GLB ecoregeling. RVO adviseert ook over criteria die kunnen worden toegepast om bepaalde zeer extensieve veehouderijen vrij te stellen voor het nieuwe stelsel van stalbeoordelingen. Maar via alleen de dienstverlening kunnen niet alle belemmeringen worden weggenomen. Ik zal mij inzetten om de aanbevelingen uit deze rapporten, samen met RVO, verder op te pakken, en dit in samenhang op te pakken met de verdere inspanningen om regelgeving te vereenvoudigen en regeldruk voor onder andere ondernemers te beperken.

Het rapport «*Samen schakelen voor biologisch – Ketenontwikkelvisie Biologische Landbouw naar 15% in 2030*» van Schuttelaar & Partners biedt aanknopingspunten voor de ontwikkeling en versterking van ketens in de biologische landbouw. De twee uitgewerkte voorbeelden voor zuivel en akkerbouw zijn behulpzaam. Verschillende aanbevelingen uit het rapport zijn al overgenomen. In deze brief werden bijvoorbeeld al genoemd het ontwikkelen van een strategie voor internationale handel, het stimuleren van dialoog en kennisuitwisseling en het aanstellen van verschillende kwartiermakers of ketenregisseurs. In aanvulling hierop wordt in het versnellingsplan biologische landbouw naar aanleiding van de motie Bromet (Kamerstuk 36 800 XIV, nr. 32) onder meer ook ingezet op doorbraakprojecten in 10 biologische ketens en ketenafspraken voor meer afzetzekerheid. Ik heb uw Kamer hierover geïnformeerd in de brief «Weer ruimte voor boer, natuur en bouwen».

De Minister van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur,
J. van Essen